

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN JEAN-LOUIS CALANDRINI [GENÈVE]
12 MAART 1641
2665

Antwoord op Calandrini's brief van 22 april 1640 (Worp 3, nr. 2349, pp. 22-23).

Samenvatting: Huygens stuurt Calandrini enkele prenten van zijn huis, benevens de *Otiorum libri sex* en het *Orgelgebruyck*. Hij verzoekt Calandrini hem over het laatste werk niet alleen zijn mening te geven, maar ook te pogen de mening van de Geneefse theologen te weten te komen en die vervolgens mee te delen.

Bijlagen: prenten van Huygens' huis; *Orgelgebruyck*; *Otiorum libri VI* (Huygens 1625).

Aan Calandrini's zoon François te Amsterdam gezonden ter verdere verzending. Door Calandrini eind september 1641 ontvangen en beantwoord op 12 november 1641 (2907).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 2, pp. 43-45: afschrift (Constantijn Huygens jr.).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1890, p. 86 (n. 2): gedeelte (<Il y a un an ... qu'en Hollande.>).

— Worp 3, nr. 2665, p. 155: samenvatting.

Namen: François Calandrini; Alvisse Contarini; Bonaventura en Abraham Elsevier; Frederik Hendrik; Amalia van Solms.

Plaatsen: Amsterdam; Parijs; Prinsentuin (Den Haag); Stadhouders tuin (Den Haag); Vijverberg (Den Haag).

Transcriptie

Copie.

¹Au Sieur Jean-Ludoviq Calandrini.

12 Mars 1641.

Monsieur,

Je m'acquitte d'une jà trop ancienne debte, mais qui a vielly dans l'attente de quelque bonne adresse, que je fay estat d'avoir rencontrée présentement, et de pouvoir faire passer ce paquet par les mains du Sieur ²Contarini, qu'il vous a pleu m'assigner à Paris.

Il y a 5 figures de diverse position de ma petite demeure, dont la situation n'est pas tout à fait dans l'endroit où vous l'imaginez, mais plus vers le midy, au coing d'une plaine entourée de deux rangs de ³tilleux, où de vostre temps estoit ce qu'on appelait ⁴*des Stadhouders*, ou *des Princen Thuyn*. J'auroy bien envie de vous minuter comme quoy j'occupe ceste habitation, et particulièrement comme les Muses y logent en splendeur et liberté, parmi une librairie de considération, mais cela est indigne de vostre loisir et attention. Je n'y adjousteray qu'une récrimination de l'offre de vostre belle maison que vous me faites aveq tant de civilité, pour quand mes enfants seront en aage de vous y aller servir et honorer, en vous priant au réciproque de faire estat qu'il ne sera jamais rien receu dans ces murailles aveq plus de contentement que vostre personne, Monsieur, ou ceux que vous ordonnerez de vous y représenter. Mais je me plains jusques à présent de Monsieur vostre fils, ne l'ayant veu que par esclair comme l'année passée il me rendit vostre lettre à Amsterdam. Je veux bien que voz ordres l'attachent à la vocation où vous le | 44 | destinez prudemment, mais cela ne doit pas l'empescher de faire par fois un tour à la cour, moins de venir sçavoir par espreuve, quel estat on fait chez moy de l'amitié de son digne père. Obligez-moy de luy en donner les impressions qu'il fault et de croire que je ne souffriray pas qu'il y perde ses peines, pour autant que s'y estend mon pouvoir.

1. Naam geadresseerde en datum door Huygens later bijgeschreven.

2. <Cantarini>.

3. <tilleux>.

4. Hier is door een veel latere hand het overbodige 'Jardin' voorgeplaatst.

En second lieu, Monsieur, ce paquet vous produira un volume des sottises de ma jeunesse, avant que je fusse à autrui. Il y a assez longtemps de leur édition, mais il y a plus entre icy et le Vijverbergh, duquel comme vous tesmoingnez encor vous souvenir. Il m'a semblé que ne rejetteriez les petits fruits de l'aage pas meuri de celui dont vous avez souffert les bégayements quasi *ab ubere et incunabulis*. Quoy qu'il en soit, j'espère que la variété vous en assaisonnera le desgout, et enfin *charitas peccata teget*. Depuis ceste édition il s'est accumulé de bien meilleure matière pour un second volume entre mes mains, toutes occupées qu'elles sont pour la cour et l'estat, et des amiz qui prennent plaisir à se tromper aveq moy, me pressent il y a long temps de le donner au publicq, ⁵*sed vix ego credulus illis*. Et quand l'envie m'en prendroit, je ne voy pas où prendre le loisir de revoir tant de mauvais papier et de l'arranger pour la presse.

Cependant, il y a un an et plus que, par occasion d'un discours que j'eus aveq Leurs Altesses sur le | 45 | mauvais et scanduleux usage de noz orgues d'église, je comprins en peu de feuilles ce qui me sembloit venir en considération sur le subject. Et enfin, par cest hiver, les imprimeurs me l'ont arraché. En voyci un exemplaire pour une heure de passetemps. Si vous l'y employez, je vous demande en grace d'en exposer la substance à quelques-uns de voz grands théologiens, pour en sçavoir leurs sentiments. Les plus célèbres de nostre Académie et de noz Églises me tesmoignent tous les jours par de fort doctes lettres qu'ils sont des miens, sans exception, et qu'il convient de sanctifier les choses profanes et indifférentes dans l'Eglise par leur fin; qui, ne tendant point à ce qui est du devoir de la créature envers le Créateur, n'y sçaurait estre souffert sans offense. Vous me direz à loisir et en trois lignes, s'il vous plaist, si je sens plus le ⁶fagot à Genève qu'en Hollande.

Pardonnez à mes longues importunitez, Monsieur, et les imputez à la pleine confiance que j'ay en vostre affection pour moy et mes petits efforts. Ce n'est que pour un coup, et n'en devez craindre un aultre de longtemps. Je finis de honte de voir ceste page quasi pleine et n'ose plus que vous dire que je suis absolument et sans reserve,

Monsieur,

vostre [etc.].

À La Haye, le 12 de Mars, 1641.

Monsieur,

En fermant la présente, je me trouve esconduit du passage de celui qui devoit avoir rendu ce paquet à Paris, et me resouls en suite de le recommander à Monsieur vostre fils selon l'autre article de voz adresses.

Vertaling

Aan de heer Jean-Louis Calandrini.

12 maart 1641.

Mijnheer,

Ik kwijt mij van een reeds te oude verplichting, maar deze is blijven rusten in afwachting van een goed adres, dat ik vertrouw nu gevonden te hebben, zodat ik nu het pakket kan overhandigen aan de heer [Alvise] Contarini, op wie u mij zo vriendelijk heeft willen wijzen als contactpersoon te Parijs.

Er zijn vijf tekeningen van mijn kleine woning, uit diverse gezichtshoeken, waarvan de ligging niet helemaal op de plaats is die u zich voorstelt, maar meer naar het zuiden, in de hoek van een gebied omgeven door twee rijen linden, waar in uw tijd zich de zogenaamde *Stadhouders-* of *Prinsentuin* bevond. Ik zou u

5. Vergilius, *Eclogæ*, IX, 34: '... *sed non ego credulus illis*.'

6. <faget>.

graag in details mededelen hoe ik dit huis bewoon, en in het bijzonder hoe de muzen er verwijlen in pracht en vrijheid, te midden van een vrij aanzienlijke bibliotheek, maar dat zou uw beschikbare tijd en uw aandacht onwaardig zijn. Ik zou daarmee slechts afbreuk doen aan het aanbod van uw mooie woning, dat u mij met zoveel vriendelijkheid doet, voor de tijd dat mijn kinderen de leeftijd bereiken om u er te gaan dienen en te eren. Tezelfdertijd verzoek ik u van mijn kant ervan verzekerd te zijn dat er niemand met meer voldoening tussen deze muren ontvangen zal worden dan uw persoon, mijnheer, of degenen die u zult opdragen u te vertegenwoordigen. Maar ik beklaag mij tot op heden over mijnheer uw ⁷zoon, die mij slechts een bliksembezoek bracht toen hij mij vorig jaar in Amsterdam uw ⁸brief ⁹overhandigde. Ik zie gaarne dat uw opdrachten hem binden aan de loopbaan die u hem in uw wijsheid toedenkt, maar zulks moet hem niet beletten om van tijd tot tijd het hof te bezoeken, nog minder om proefondervindelijk te komen ervaren welke waarde men te mijnen huize hecht aan de vriendschap met zijn waarde vader. Doet u mij het genoeg hem daarvan de nodige indrukken te geven en te geloven dat ik niet zal toestaan dat hij vergeefse moeite doet, voorzover dat binnen mijn vermogen ligt.

In de tweede plaats, mijnheer, zal dit pakket u een ¹⁰boek opleveren met dwaasheden uit mijn jeugd, vóór ik ¹¹iemand diende. Het is al een oude uitgave, maar er is nog meer tijd verlopen tussen nu en de Vijverberg. Aangezien u zegt daaraan nog herinneringen te hebben, leek het mij dat u de kleine vruchten van de onrijpe leeftijd niet zoudt verwerpen van degene wiens gestamel u vrijwel ¹²van de borst en de wieg af¹³ hebt moeten verdragen. Hoe dit ook zij, ik hoop dat de verscheidenheid de slechte smaak ervan zal verhullen; tenslotte bedekt de liefde de zonden. Sedert deze uitgave heb ik betere stof voor een tweede boek in handen, hoe druk ook die handen in de weer zijn voor het hof en de staat. Vrienden die er behagen in scheppen zich met betrekking tot mij te vergissen dringen er al lange tijd op aan dat ik het zal publiceren, ¹⁴maar ik hecht nauwelijks geloof aan hen.¹⁵ En zelfs als ik de lust ertoe zou hebben, zou ik niet weten waar ik de tijd vandaan moest halen om het gebrekkige manuscript te herzien en persklaar te maken.

Intussen is het alweer ruim een jaar geleden dat ik, naar aanleiding van een onderhoud met Hunne ¹³Hoogheden over het slechte en schandalige gebruik dat men maakt van onze kerkorgels, hetgeen mij over dit onderwerp in aanmerking leek te komen op enkele ¹⁴blaadjes heb samengevat. En tenslotte, gedurende deze winter, hebben de ¹⁵drukkers het mij ontfutseld. En ziehier een exemplaar voor een uurtje verpozing. Als u dat daarvoor gebruikt, wees dan zo vriendelijk de inhoud ervan uiteen te zetten aan enige van de grote theologen daar bij u, teneinde hun meningen te vernemen. De beroemdste lieden van onze universiteit en van onze kerken betuigen mij voortdurend in zeer geleerde brieven dat zij het, zonder uitzondering, met mij eens zijn en dat het aanbeveling verdient de wereldlijke en indifferente zaken in de kerk te heiligen door hun doel, welke zaken zolang ze niet leiden tot dat wat de schepselen aan de Schepper verschuldigd zijn, niet zouden kunnen worden geduld zonder aanstoot. Wilt u mij, als het u schikt, in drie zinnen alstublieft mededelen of ik in Genève meer van ketterij word verdacht dan in Holland?

Vergeeft u mij mijn aanhoudend gezeur, mijnheer, en schrijft u dat toe aan het volle vertrouwen dat ik heb in uw genegenheid jegens mij en mijn luttele strevingen. Het is slechts eenmalig en u behoeft voorlopig geen tweede keer te vrezen. Ik eindig met schaamte bij het zien van deze bijna volle bladzijde en durf nog slechts u te verzekeren dat ik absoluut en onvoorwaardelijk ben,

7. François Calandrini.

8. Calandrini aan Huygens, 16 april 1639 (Worp 2, nr. 2227, pp. 492-493), aanvankelijk door de Duinkerkers onderschept toen zij Calandrini's zoon François gevangen namen, maar later opnieuw geschreven met toegevoegd postscriptum van 11 september 1639.

9. Huygens was in 1640 alleen van 16-22 februari te Amsterdam, om welke reden het moet gaan om de in de voorgaande voetnoot genoemde brief. Deze gang van zaken wordt bevestigd door Huygens' brief aan Calandrini van 1 april 1640 (Worp 3, nr. 2336, pp. 18-19).

10. De *Otiorum libri sex* uit 1625, gepubliceerd vlak voor Huygens' indiensttreding bij Frederik Hendrik.

11. Frederik Hendrik.

12. Vergilius, *Ecloga*, IX, 34: '... maar ik kan aan hen geen geloof hechten.'

13. Frederik Hendrik en Amalia van Solms.

14. *Orgelgebruyck*.

15. Bonaventura en Abraham Elsevier.

mijnheer,

uw [enz.]

Den Haag, 12 maart 1641.

Mijnheer, bij het sluiten van deze brief moet ik het stellen zonder de komst van ¹⁶degene die het pakket naar Parijs zou brengen. Ik heb vervolgens besloten het in de zorg van mijnheer uw ¹⁷zoon aan te bevelen, volgens het tweede punt van uw adressen.

16. Alvisè Contarini.

17. François Calandrini.